

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries (2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

07. Commentary on the Vinayaśāṅgha (07. Vinayaśāṅgha-aṭṭhakathā)

3. Bhesajjādikaraṇavinicchaya-kathā (3. Bhesajjādikaraṇavinicchaya-kathā)

PaliVerse

07. Commentary on the Vinayasaṅgaha

3. Bhesajjādikaraṇavinicchayakathā

15. Bhesajjakaraṇaparittapaṭisanthāresu pana bhesajjakaraṇe tāva ayaṃ vinicchayo - āgatāgatassa parajanassa bhesajjaṃ na kātabbaṃ, karonto dukkaṭaṃ āpajjati. Pañcannaṃ pana sahadhammikānaṃ kātabbaṃ bhikkhussa bhikkhuniyā sikkhamānāya sāmaṇerassa sāmaṇeriyāti. Samasīlasaddhāpaññañāhi etesaṃ tīsu sikkhāsu yuttānaṃ bhesajjaṃ akātuṃ na labbhati. Karontena ca sace tesāṃ atthi, tesāṃ santakaṃ gahetvā yojetvā dātabbaṃ, sace natthi, attano santakaṃ kātabbaṃ. Sace attanopi natthi, bhikkhācāravattena vā ñātakapavāritaṭṭhānato vā pariyesitabbaṃ, alabhantena gilānassa atthāya akataviññattiyāpi āharitvā kātabbaṃ.

16. Aparesampi pañcannaṃ kātuṃ vaṭṭati mātu pitu tadupaṭṭhākānaṃ attano veyyāvaccakarassa paṇḍupalāsassa cāti. Paṇḍupalāso nāma yo pabbajjāpekkho yāva pattacīvaraṃ paṭiyādiyati, tāva vihāre vasati. Tesu sace mātāpitāro issarā honti na paccāsīanti, akātuṃ vaṭṭati. Sace pana rajjepi ṭhitā paccāsīanti, akātuṃ na vaṭṭati. Bhesajjaṃ paccāsīnantānaṃ bhesajjaṃ dātabbaṃ, yojetuṃ ajānantānaṃ yojetvā dātabbaṃ. Sabbesaṃ atthāya sahadhammikesu vuttanayeneva pariyesitabbaṃ. Sace pana mātaraṃ vihāraṃ ānetvā jaggati, sabbāṃ parikkammaṃ anāmasantena kātabbaṃ, khādanīyabhojanīyaṃ sahatthā dātabbaṃ. Pitā pana yathā sāmaṇero, evaṃ sahatthēna nhāpanasambāhanādīni katvā upaṭṭhātabbo. Ye ca mātāpitāro upaṭṭhahanti paṭijagganti, tesampi evameva kātabbaṃ. Veyyāvaccakaro nāma yo vetanaṃ gahetvā araññe dārūni vā chindati, aññaṃ vā kiñci kammaṃ karoti, tassa roge uppanne yāva ñātakā na passantī, tāva bhesajjaṃ kātabbaṃ. Yo pana bhikkhunissitakova hutvā sabbakammāni karoti, tassa bhesajjaṃ kātabbameva. Paṇḍupalāsepi sāmaṇere viya paṭipajjitabbaṃ.

17. Aparesampi dasannaṃ kātuṃ vaṭṭati jeṭṭhabhātu kaniṭṭhabhātu jeṭṭhabhaginiyā kaniṭṭhabhaginiyā cūḷamātuyā mahāmātuyā cūḷapituno mahāpituno pitucchāya mātulassāti. Tesāṃ pana sabbesaṃ karontena tesāmyeva santakaṃ bhesajjaṃ gahetvā kevalaṃ yojetvā dātabbaṃ. Sace pana nappahonti yācanti ca “detha no, bhante, tumhākaṃ paṭidassāmā”ti, tāvakālikaṃ dātabbaṃ. Sacepi na yācanti, “amhākaṃ bhesajjaṃ atthi, tāvakālikaṃ gaṇhathā”ti vatvā vā “yadā tesāṃ bhavissati, tadā dassanti”ti ābhogaṃ vā katvā dātabbaṃ. Sace paṭidenti, gahetabbaṃ. No ce denti, na codetabbā. Ete dasa ñātake ṭhapetvā aññesaṃ na kātabbaṃ.

Etesāṃ puttaparamparāya pana yāva sattamā kulaparivaṭṭā, tāva cattāro paccaye āharāpentassa akataviññatti vā bhesajjaṃ karontassa vejjakammaṃ vā kuladūsakāpatti vā na hoti. Sace bhātu jāyā, bhaginiyā sāmiko vā gilāno hoti, ñātakā ce, tesampi vaṭṭati. Aññātakā ce, bhātu ca bhaginiyā ca katvā dātabbaṃ “tumhākaṃ jagganaṭṭhāne dethā”ti. Atha vā tesāṃ puttānaṃ katvā dātabbaṃ “tumhākaṃ mātāpitūnaṃ dethā”ti. Etenupāyena sabbapadesu vinicchayo veditabbo.

Tesāṃ atthāya ca sāmaṇerehi araññato bhesajjaṃ āharāpentena ñātisāmaṇerehi vā āharāpetabbaṃ, aññātakehi attano atthāya vā āharāpetvā dātabbaṃ. Tehipi “upajjhāyassa āharāmā”ti vattasīsena āharitabbaṃ. Upajjhāyassa mātāpitāro gilānā

vihāraṃ āgacchanti, upajjhāyo ca disāpakkanto hoti, saddhivihārikena upajjhāyassa santakaṃ bhesajjaṃ dātabbaṃ. No ce atthi, attano bhesajjaṃ upajjhāyassa pariccajītvā dātabbaṃ. Attanopi asante vuttanayeneva pariyesītvā upajjhāyassa santakaṃ katvā dātabbaṃ. Upajjhāyenapi saddhivihārikassa mātāpitūsu evameva paṭipajjitabbaṃ. Eseva nayo ācariyantevāsikesupi. Aññopi yo āgantuko vā coro vā yuddhaparājito issaro vā ñātakehi pariccatto kapaṇo vā gamiyamanusso vā gilāno hutvā vihāraṃ pavisati, sabbesaṃ apaccāsīsentena bhesajjaṃ kātabbaṃ.

18. Saddhaṃ kulaṃ hoti catūhi paccayehi upaṭṭhāyakaṃ bhikkhusaṅghassa mātāpitutṭhāniyaṃ, tatra ce koci gilāno hoti, tassatthāya vissāseṇa “bhesajjaṃ katvā bhante dethā”ti vadanti, neva dātabbaṃ na kātabbaṃ. Atha pana kappiyaṃ ñatvā evaṃ pucchanti “bhante, asukassa nāma rogassa kiṃ bhesajjaṃ karontī”ti, “idañcidañca gahetvā karontī”ti vattum vaṭṭati. “Bhante, mayhaṃ mātā gilānā, bhesajjaṃ tāva ācikkhathā”ti evaṃ pucchite pana na ācikkhitabbaṃ, aññamaññaṃ pana kathā kātabbā “āvuso, asukassa nāma bhikkhuno imasmiṃ roge kiṃ bhesajjaṃ kariṃsū”ti. Idañcidañca bhesajjaṃ bhanteti. Taṃ sutvā itaro mātu bhesajjaṃ karoti, vaṭṭati. Mahāpadumatthero kira vasabharaññopi deviyā roge uppanne ekāya itthiyā āgantvā pucchito “na jānāmī”ti avatvā evameva bhikkhūhi saddhiṃ samullapesi. Taṃ sutvā tassā bhesajjamakamsu. Vūpasante ca roge ticīvareṇa tīhi ca kahāpaṇasatehi saddhiṃ bhesajjacaṅkoṭakaṃ pūretvā āharitvā therassa pādamūle ṭhapetvā “bhante, pupphapūjaṃ karoṭhā”ti āhaṃsu. Thero “ācariyabhāgo nāma aya”nti kappiyavasena gāhāpetvā pupphapūjamakāsi. Evaṃ tāva bhesajje paṭipajjitabbaṃ.

19. Paritte pana “gilānassa parittaṃ karoṭha, bhante”ti vutte na kātabbaṃ, “parittaṃ bhaṇathā”ti vutte pana bhaṇitabbaṃ. Sacepissa evaṃ hoti “manussā nāma na jānanti, akariyamāne vippaṭisārino bhavissanti”ti, kātabbaṃ. “Parittodakaṃ parittasuttaṃ katvā dethā”ti vutte pana tesamyeva udakaṃ hatthena cāletvā suttaṃ parimajjītvā dātabbaṃ. Sace vihārato udakaṃ attano santakaṃ vā suttaṃ deti, dukkaṭaṃ. Manussā udakañca suttañca gahetvā nisīditvā “parittaṃ bhaṇathā”ti vadanti, kātabbaṃ. No ce jānanti, ācikkhitabbaṃ. Bhikkhūnaṃ nisinnānaṃ pādesu udakaṃ ākiritvā suttañca ṭhapetvā gacchanti “parittaṃ karoṭha, parittaṃ bhaṇathā”ti, na pādā apanetabbā. Manussā hi vippaṭisārino honti. Antogāme pi gilānassa atthāya vihāraṃ pesenti “parittaṃ bhaṇantū”ti, bhaṇitabbaṃ. Antogāme rājagehādīsū roge vā upaddave vā uppanne pakkosāpetvā bhaṇāpentī, āṭṇāṭṭiyasuttādīni bhaṇitabbāni. “Āgantvā gilānassa sikkhāpadāni dentu, dhammaṃ kathentu, rājantepure vā amaccagehe vā āgantvā sikkhāpadāni dentu, dhammaṃ kathentū”ti pesitepi gantvā sikkhāpadāni dātabbāni, dhammo kathetabbo. “Matānaṃ parivāratthaṃ āgacchantū”ti pakkosanti, na gantabbaṃ. “Sīvathikadassane asubhadassane ca maraṇassatiṃ paṭilabhissāmā”ti kammaṭṭhānasīseṇa gantum vaṭṭati. “Pahāredinne matepi amaraṇādhippāyassa anāpatti vuttā”ti na ettakeneva amanussagahitassa pahāro dātabbo, tālapaṇṇaṃ pana parittasuttaṃ vā hatthe vā pāde vā bandhitabbaṃ, ratanasuttādīni parittāni bhaṇitabbāni, “mā sīlavantaṃ bhikkhuṃ viheṭṭhehī”ti dhammakathā kātabbā, āṭṇāṭṭiyaparittaṃ vā bhaṇitabbaṃ.

Idha pana āṭṇāṭṭiyaparittassa parikammaṃ veditabbaṃ. Paṭhamameva hi āṭṇāṭṭiyasuttaṃ na bhaṇitabbaṃ, mettāsuttaṃ dhajaggasuttaṃ ratanasuttanti imāni sattāhaṃ bhaṇitabbāni. Sace muñcati, sundaraṃ. No ce muñcati, āṭṇāṭṭiyasuttaṃ bhaṇitabbaṃ. Taṃ bhaṇantena ca bhikkhunā piṭṭhaṃ vā maṃsaṃ vā na khāditabbaṃ, susāne na vasitabbaṃ. Kasmā? Amanussā otāraṃ labhanti.

Parittakaraṇaṭṭhānaṃ haritūpalittaṃ kāretvā tattha parisuddhaṃ āsanaṃ paññāpetvā nisīditabbaṃ. Parittakārako bhikkhu vihārato gharaṃ nentehi phalakāvudhehi parivāretvā netabbo. Abbhokāse nisīditvā na vattabbaṃ, dvāravātapānāni pidahitvā nisinnena āvudhahatthehi samparivāritena mettacittaṃ purecārikaṃ katvā vattabbaṃ, paṭhamam sikkhāpadāni gāhāpetvā sīle patiṭṭhitassa parittaṃ kātābbaṃ. Evampi mocetuṃ asakkontena vihāraṃ netvā cetiyaṅgaṇe nipajjāpetvā āsanapūjaṃ kāretvā dīpe jālāpetvā cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā maṅgalakathā vattabbā, sabbasannipāto ghoṣetabbo, vihārassa upavane jeṭṭhakarukkho nāma hoti, tattha “bhikkhusaṅgho tumhākaṃ āgamaṇaṃ patimānetī”ti pahiṇitabbaṃ. Sabbasannipātaṭṭhāne anāgantum nāma na labhati, tato amanussagahitako “tvam konāmosī”ti pucchitabbo, nāme kathite nāmeneva ālapitabbo, “itthannāma tuyhaṃ mālāgandhādīsu patti, āsanapūjāyaṃ patti, piṇḍapāte patti, bhikkhusaṅghena tuyhaṃ paṇṇākāratthāya mahāmaṅgalakathā vuttā, bhikkhusaṅghe gāravena etaṃ muñcāhī”ti mocetabbo. Sace na muñcati, devatānaṃ ārocetabbaṃ “tumhe jānātha, ayaṃ amanusso amhākaṃ vacanaṃ na karoti, mayaṃ buddhaāṇaṃ karissāmā”ti parittaṃ kātābbaṃ. Etaṃ tāva gihīnaṃ parikammaṃ. Sace pana bhikkhu amanussena gahito hoti, āsanāni dhovitvā sabbasannipātaṃ ghoṣāpetvā gandhamālādīsu pattiṃ datvā parittaṃ bhaṇitabbaṃ, idaṃ bhikkhūnaṃ parikammaṃ. Evaṃ paritte paṭipajjitabbaṃ.

20. Paṭisanthāre pana ayaṃ vinicchayo - anāmaṭṭhapiṇḍapāto kassa dātabbo, kassa na dātabbo? Mātāpitūnaṃ tāva dātabbo. Sacepi kahāpaṇagghanaṃ hoti, saddhādeyyavinipātanaṃ natthi. Mātāpituupatṭhākānaṃ veyyāvaccakarassa paṇḍupalāsassa cāti etesampi dātabbo. Tattha paṇḍupalāsassa thālake pakkhipitvāpi dātum vaṭṭati, taṃ ṭhapetvā aññesaṃ agārikānaṃ mātāpitūnampi na vaṭṭati. Pabbajitaparibhogo hi agārikānaṃ cetiyaṭṭhāniyo. Apica anāmaṭṭhapiṇḍapāto nāmesa sampattassa dāmarikacorassapi issariyassapi dātabbo. Kasmā? Te hi adīyamānēpi “na denti”ti āmasitvā dīyamānēpi “ucchiṭṭhakaṃ denti”ti kujjhanti, kuddhā jīvītāpi voropenti, sāsanassapi antarāyaṃ karonti. Rajjaṃ patthayamānassa vicarato coranāgassa vatthu cettha kathetabbaṃ. Evaṃ anāmaṭṭhapiṇḍapāte paṭipajjitabbaṃ.

Paṭisanthāro ca nāmāyaṃ kassa kātābbo, kassa na kātābbo? Paṭisanthāro nāma vihāraṃ sampattassa yassa kassaci āgantukassa vā daliddassa vā corassa vā issarassa vā kātābboyeva. Kathaṃ? Āgantukaṃ tāva khīṇaparibbayaṃ vihāraṃ sampattaṃ disvā “pānīyaṃ pivā”ti dātabbaṃ, pādamakkhanatelaṃ dātabbaṃ, kāle āgatassa yāgubhattaṃ, vikāle āgatassa sace taṇḍulā atthi, taṇḍulā dātabbā. Avelāya sampattopi “gacchāhī”ti na vattabbo, sayanaṭṭhānaṃ dātabbaṃ. Sabbaṃ apaccāsīyanteneva kātābbaṃ. “Manussā nāma catupaccayadāyakā, evaṃ saṅgahe kariyamāne punappunaṃ pasīditvā upakāraṃ karissanti”ti cittaṃ na uppādetabbaṃ. Corānaṃ pana saṅghikampi dātabbaṃ. Paṭisanthārānisamsadīpanatthañca coranāgavatthu, bhātārā saddhiṃ jambudīpagatassa mahānāgarañño vatthu, piturājassa rajje catunnaṃ amaccānaṃ vatthu, abhayacoravatthūti evamādīni bahūni vatthūni mahāaṭṭhakathāyaṃ vitthārato vuttāni.

Tatrāyaṃ ekavatthudīpanā - sīhaḷadīpe kira abhaya nāma coro pañcasataparivāro ekasmiṃ ṭhāne khandhāvāraṃ bandhitvā samantā tiyojanaṃ ubbāsetvā vasati. Anurādhapuravāsino kadambanadiṃ na uttaranti, cetiyagirimagge janasañcāro upacchinno. Athekadivasam coro “cetiyaḡirimaṃ vilumpissāmī”ti agamāsi. Ārāmikā

disvā dīghabhāṇakaabhayaattherassa ārocesuṃ. Thero “sappiphāṇitādīni atthī”ti pucchi. “Atthi, bhante”ti. “Corānaṃ detha”. “Taṇḍulā atthī”ti. “Atthi, bhante, saṅghassatthāya āhaṭṭa taṇḍulā ca pakkasākañca goraso cā”ti. “Bhattaṃ sampādetvā corānaṃ dethā”ti. Ārāmikā tathā kariṃsu. Corā bhattaṃ bhuñjitvā “kenāyaṃ paṭisanthāro kato”ti pucchiṃsu. “Amhākaṃ ayyena abhayaattherenā”ti. Corā therassa santikaṃ gantvā vanditvā āhaṃsu “mayaṃ ‘saṅghassa ca cetiyassa ca santakaṃ acchinditvā gahessāmā’ti āgatā, tumhākaṃ pana iminā paṭisanthārena mayaṃ pasannā, ajja paṭṭhāya vihāre dhammikārakkhā amhākaṃ āyattā hotu, nāgarā āgantvā dānaṃ dentu, cetiyaṃ vandantū”ti. Tato paṭṭhāya ca nāgare dānaṃ dātuṃ āgacchante nadītīreyyeva paccuggantvā rakkhantā vihāraṃ nenti, vihārepi dānaṃ dentānaṃ rakkhaṃ katvā tiṭṭhanti. Tepi bhikkhūnaṃ bhuttāvesesaṃ corānaṃ denti. Gamanakālepi te corā nadītīraṃ pāpetvā nivattanti.

Athekadivasāṃ bhikkhusaṅghe khīyanakakathā uppannā “thero issaravatāya saṅghasantakaṃ corānaṃ adāsī”ti. Thero sannipātaṃ kārāpetvā āha “corā ‘saṅghassa pakativaṭṭaṇca cetiyasantakañca acchinditvā gaṇhissāmā’ti āgamiṃsu, atha tesāṃ mayā ‘etaṃ na harissantī’ti ettako nāma paṭisanthāro kato, taṃ sabbampi ekato sampiṇḍetvā agghāpetha, tena kāraṇena aviluttaṃ bhaṇḍaṃ ekato sampiṇḍetvā agghāpethā”ti. Tato sabbampi therena dinnakaṃ cetiyaghare ekaṃ varapotthakacittattharaṇaṃ na agghati. Tato āhaṃsu “therena kato paṭisanthāro sukato, codetuṃ vā sāretuṃ vā na labbhati, gīvā vā avahāro vā natthī”ti. Evaṃ mahānisāṃso paṭisanthāroti sallakkhetvā kattabbo paṇḍitena bhikkhunāti.

Iti pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgahe

Bhesajjādikaraṇavinicchayaśakathā samattā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 16 August 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 07. Commentary on the Vinayasaṅgaha. 3. Bhesajjādikaraṇavinicchayakathā Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org